

БИБЛИОТЕКА
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ
ВОЈВОДИНЕ

П 1

1954

ГЛАСНИК

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ЗА А. П. ВОЈВОДИНУ

Година III

Нови Сад, јануар 1954

Број 1

О ЛИКВИДАЦИЈИ ПЕНЗИОНОГ ФОНДА Б. АДВ. КОМОРЕ У НОВОМ САДУ

Познато је, да је 1 јула 1931 године, у б. Адвокатској комори у Новом Саду основан Пензиони фонд.

Овај фонд био је замишљен да врши функцију пензионог осигурања адвоката и њихових удовица, па је обавезност учлањења свих адвоката била закључена.

Фонд је, током свога пословања, стекао изванредан иметак у готовини, вредносним папирима, као и некретнинама. Има сада још три куће у Новом Саду, јер је остали иметак, готовина и вредн. папири, био знатно умањен, услед девалвације предратног динара, а и делом, због давања, помоћи после Ослобођења онима, који су на помоћ најјаче били упућени.

Данас, у ствари, б. Пензиони фонд има само око 180.000 динара чистог прихода, од кућа. Ово је сасвим недовољно, да се исплаћују и оне помоћи, које се сада дају, али само мањем броју оних, који би имали права на примања од Пензионог фонда. Наша Комора додаје годишње, у виду позајмица, средства, да се и те помоћи могу давати, па од б. Пензионог фонда потражује већ своту од око 1.8 милиона динара.

Извршни одбор наше Коморе поднео је скупштини Адвокатске коморе за АПВ, која је одржана 19 априла 1953 године образложен предлог о ликвидацији тог Пензионог фонда. Предлог је отштампан у 3 броју „Гласника“ за 1953 годину, па га нећемо понова износити. Овај је предлог, међутим, скинут са дневног реда и упућен Извршни одбор да, након консултације, понова изнесе свој предлог наредној скупштини.

Седница, заједничка седница, претседника колектива и чланова ИО, која је одржана 18 октобра 1953 године, донела је закључак, да се стари, прошлогодишњи, предлог понова, од стране Извршног одбора, предложи скупштини на усвајање, јер је после консултовања са колективима, и разматрања осталих могућности, нађено, да је то једино решење и да другог нема и не може бити, осим случаја, ако би се то питање решило помоћу Завода за социјално осигурање, односно законским путем, преузимањем свих обавеза б. Пензионог фонда од стране Завода за социјално осигурање.

Још у току преговора о склапању Уговора за соц. осигурање адвоката, стављен је био предлог, од стране изасланика наше Коморе, да се уступе зграде Заводу за соц. осигурање, а да овај преузме све те обавезе. Међутим, онда тај предлог није био прихваћен.

Ми имамо око 75 б. адвоката и удова и сирочади б. адвоката, који стоје без икакве пензије или помоћи, одбив оних 28 који од б. Пензионог фонда примају ипак неку помоћ. Ове наше колеге, и најуже чланове породица наших колега, не можемо оставити без икакве помоћи, тим пре, што су они редовно уплаћивали доприносе у б. Пензиони фонд. Нашој адвокатури у Војводини намеће се морална и социјална обавеза, да то питање реши, разумесе у оквиру њених могућности.

По нашој оцени једина могућност је усвајање предлога, који је на скупштини од 19 априла 1953 година скинут са дневног реда. Усвајањем тога предлога задовољиће се бар формалној обавези б. Пензионог фонда, ако и неће интересенти моћи добити ефикаснију помоћ, јер то премаша све могућности наше адвокатуре.

По том предлогу, наша би Комора преузела обавезе б. Пензионог фонда, уврстила у свој буџет 600.000 динара за осигурање исплата пензионих помоћи, али не само онима који су на помоћ најјаче упућени, него свима онима који на ту помоћ имају права, сходно Правилима б. Пензионог фонда, и то у износу према прописима самих Правила б. Пенз. фонда. Ове су помоћи заиста незнатне. Крећу се између 450 до 3000 дин. месечно, већ према томе у којој је пензионој класи био адвокат. Али, ова помоћ и ако је, у данашњим економским приликама, заиста незнатна, она је ипак помоћ и удовољавање обавезама примљеним од стране б. Пенз. фонда у оквиру правила истога, а саобразно вољи сваког пензионог осигураника.

У обзир могу доћи само они, који већ са другог наслова нису пензионо осигурани или нису у радном односу, или немају права да стекну са другог наслова пензију.

Уз ту помоћ, предвиђа се, ако се то може остварити, било продајом једног дела некретнина, било пак закључењем неког социјалног зајма уз врло ниске камате, давање извесног доплатака на ту помоћ, тако да би минимална помоћ била бар двострука од оне, која по Правилима б. Пенз. фонда припада заинтересованим. Да ли ће се то моћи да оствари, то је питање, које зависи не од Коморе, него од прилика. Продаја некретнина скопчана је са разним потешкоћама, а ако би се продаја могла и остварити, продајна цена би се имала да распореди за исплату додатка за најмање 10 година, што значи да би се годишње у буџет Адвокатске коморе имала увек да предвиди свота од 600.000 динара за исплату основне помоћи.

Сумње нема, да је то оптерећење за сваког од нас. Али, ми сматрамо, да смо дужни тај напор учинити, из обзира и колегијалности према нашим бившим друговима адвокатима и њихо-

вим удовицама, с једне стране, а из обзира хуманости и правичности, с друге стране.

Ми верујемо, да ће наша адвокатура у Војводини умети да осети значај ове моралне обавезе.

Међутим, паралелно са овим нашим решењем тј. решењем које би било резултат наших скромних могућности, Извршни одбор је дужан да настави све своје напоре, да се ово питање најрадикалније реши тј. да се сви ти наши б. другови и њихове удовице преузму од стране Завода за социјално осигурање, уз уступање некретнина, а ради постизавања тога решења не треба жалити ни труд, ни време, ни напоре.

Али, док се то питање, и уколико се то питање, не може решити преузимањем тих обавеза од стране Завода за соц. осигурање, ми морамо ово питање решити, ма и прелазно тј. привремено, ако би уследило оно најрадикалније решење. Јер пружити онима који су на помоћ упућени, ма и најскромнију помоћ, ипак је више, много више, него оставити их без икакве помоћи.

Комора може ово питање решити на начин, како је изложено у предлогу скупштине, а објављено у трећем броју „Гласника“ за 1953 годину, али са извесним жртвама од стране активних адвоката. Биће потребно повишење чланарине у извесном износу од 50 до 100 динара месечно, већ према томе како ће скупштина одлучити. Али, ни ово повишење неће у целости покрити тај буџетски издатак. Остатак ће се добити из активизирања, у ту сврху, постојећих разних фондова наше Коморе и то не свих могућих средстава у једној години, него расподелом тих средстава за најмање три године, јер је потребно предвидети, најнеповољнију могућност тј. да се питање тих пензионера не може решити на најрадикалнији начин, о коме је горе говорено.

Решењем овог питања наше ће чланство показати високу социјалну свест, висок осећај колегијалности и правичности.

Коста Хаџи

СПОРОВИ ОКО ИЗДРЖАВАЊА МАЛОЛЕТНЕ ДЕЦЕ И ПРОЦЕСНО НАЧЕЛО NE ULTRA PETITA PARTIUM

У грађанским правним споровима вреди начело слободне страначке диспозиције. Наиме, не сме се досудити ни више ни друго, него ли што се тражи.

Према томе, тужбеним захтевом странке одређују се како предмет спора тако и границе истога, тако да судови у расправљању грађанско правних спорова не смеју прећи оквир, који је тужбеним захтевом одређен. То значи, да судови приликом расправљања грађанско-правних спорова нису овлаштени, да по начелу официозности одређују предмет спора и границе истога.

То што је досада изложено, претставља суштину процесног начела „ne ultra petita partium“.

Поставља се питање, да ли процесно начело *ne ultra...* долази до примене у својој потпуности и код спорова о издржавању малолетне деце?

Правилан одговор на постављено питање је у тесној вези са питањем, какова је правна природа позитивног породичног права, којим се регулише издржавање малолетне деце. Наиме, да ли су прописи породичног права о издржавању малолетне деце прописи диспозитивног карактера или пак когентног карактера т. ј. да ли примена истих зависи од диспозиције странака, или пак до примене истих долази без обзира на то, какав би став заузимале саме странке.

Мислимо, да су прописи позитивног породичног права о издржавању малолетне деце прописи когентног карактера, што је од нарочитог значаја за правилан одговор на постављено питање.

Позитивно породично право о заштити интереса малолетне деце је израз уставног начела, да су малолетна лица под нарочитом заштитом државе. (чл. 26 ст. 6 савезног Устава). Према томе, заштита интереса малолетне деце није само ствар тих лица и њихових родитеља, већ је то ствар и саме друштвене заједнице. Шта више, за заинтересованост друштвене заједнице се може рећи, да је она примарног карактера, јер правилно подизање и васпитање малолетне деце је гаранција, да ће она постати позитивни чланови друштвене заједнице.

Држава спроводи своју специфичну заштиту интереса малолетне деце преко органа старатељства и преко судова. У погледу издржавања малолетне деце главна брига је поверена судовима.

Кроз призму досада изложених начела треба просуђивати значај процесног начела *„ne ultra...“* у споровима око издржавања малолетне деце.

Питање издржавања малолетне деце регулисано је, с једне стране у Основном закону о браку, а с друге стране у Основном закону о односима родитеља и деце.

Основни закон о браку у своме чл. 68 ст. 1 прописује, да ће суд својом пресудом, којом разводи брак, одлучити о чувању васпитању и издржавању заједничке деце. Дакле, према самој законској стилизацији главна брига о судбини малолетне деце поверена је суду, који има по званичној дужности, да се стара о заштити интереса малолетне деце. На ову специфичну функцију суда указује и одредба чл. 81 истог Закона, када одређује, да суд може у току бракоразводног спора и по званичној дужности одлучити о привременом издржавању малолетне деце, док спор траје. Једино кроз овакову функцију суда може да буде успешно остварено уставно начело, да малолетна лица стоје под нарочитом заштитом државе. Дакле, очигледно је, да заштита интереса малолетних лица у бракоразводној парници почива на начелу официозности. Није потребно, да странке у својој тужби изричито поставе и захтев за смештај и издржавање заједничке деце, јер је суд дужан, да се, и без овог захтева, стара о судбини заједничке деце, ако дође до развода брака. Није потребно много доказивати, да је оваковом функцијом суда у за-

штити интереса млд. деце у бракоразводним парницама у мно- гоме пробијено процесно начело „*ne ultra...*“ Начело официоз- ности се односи не само на признање права на издржавање, већ такође и на одређивање саме висине истога и обзиром, да висину доприноса за издржавање и васпитање деце одређује надлежни суд, сразмерно могућностима странака (чл. 69 ст. 1 истога За- кона).

Међутим, у судској пракси тужбени захтеви ради развода брака истовремено садрже и захтев ради смештаја деце и ради издржавања истих, уз истодобно постављање одређене висине доприноса. Поставља се питање, да ли услед постојања тужбеног захтева странке у поменутом правцу долази до промене у функ- цији суда у заштити интереса малолетне деце? Пре свега, треба указати на то, да је суштина ново настале правне ситуације у томе, што тужилац захтева да се противна страна обавезе на давање одређеног доприноса за издржавање заједничке деце. Зато се мало час постављено питање даде изразити у таквом виду, који суштину проблема оштрије поставља. Наиме, да ли је суд везан висином доприноса, како је то у тужбеном захтеву фикси- рано? Наиме, да ли суд приликом одмеравања висине доприноса треба, да се креће у оквиру тужбеног захтева или пак суд није везан за оквир тужбом постављен тако, да га може и прећи, што значи, и више досудити, него ли што је тражено. Дакле, не сме ли или пак сме суд да поступи против начела „*ne ultra...*“

Мислимо, да је суд овлаштен, да иде преко захтева. Ово становиште има за себе логику ствари. Пре свега, треба истаћи оне елементе, који су битни код утврђивања висине доприноса. У првом реду долазе у обзир потребе детета, које зависи од уз- раста дечијег, од тога, да ли дете похађа школе, да ли је здраво или болесно и т. д. Према овим потребама могло би се одредити објективно, колико би било потребно новца месечно за издржа- вање детета. Међутим, уз овај елемент долази још један елеме- нат. Наиме, материјалне могућности оба родитеља. Као што је већ напред у излагању истакнуто, потоњи елемент изражен је у закону речима „сразмерно могућностима оба родитеља“ (чл. 69 реч. 1 Основног закона о браку). Баш због овог елемента може се догодити, да детету не буде обезбеђена она свота месечно, која му је објективно потребна. Обавеза издржавања не може имати за последицу материјалну пропаст самог обавезника, јер ако би материјална егзистенција обавезника, услед висине допри- носа за издржавање, које није сразмерно материјалним могућно- стима његовим, била доведена у питање, — тада би отуда и сами интереси малолетног детета били угрожени. Имајући у виду пред- ње елементе за правилно утврђивање висине доприноса за издр- жавање, могло би се према околностима појединог случаја дого- дити, да висина захтеваног доприноса не одговара тим елементи- ма у конкретном случају према којима би требало досудити ви- ше. Да ли би суд, ако би сматрао, да је у том случају ограни- чен оквиrom тужбеног захтева, пренебрегнуо своју дужност зашти- тите интереса малолетне деце, која стоје под нарочитом зашти-

том државе? Очигледно је, да би суд у таквом случају ту своју дужност повредио. Несхватљиво је, да би у оним случајевима, где нема тужбеног захтева, заштита интереса малолетне деце била потпунија, него ли у оним случајевима, где тужбени захтев постоји, а суд себе сматра везаним начелом „*ne ultra*“, мада би према околностима случаја требало на име издржавања досудити више, него што се тужбом тражи. Овакво двојство у заштити једних те истих интереса малолетне деце, које у самој ствари преставља два потпуно опречна становишта по истој ствари, — било би очигледно у супротности са начелом, да су малолетна деца под нарочитом заштитом државе. Осим тога, овакво различито поступање по једној те истој ствари би о би очито у супротности и са јасним прописом чл. 68 ст. 1 Основног Закона о браку, којим се као основно начело поставља официјелна максима у заштити интереса малолетне деце, без икаквих ограничења. Нај-после, према чл. 35 Основног Закона о односима родитеља и деце одрицање од права на издржавање нема правног дејства. Ово начело важи и у оквиру бракоразводних парница, када се расправља о издржавању малолетне деце. Овај пропис не треба схватити уско, већ му треба дати онакав смисао, који више одговара заштити интереса малолетне деце. Наиме, одрицање може бити потпуно, као и делимично. Према томе, ако би објективно требало досудити на име издржавања више него ли што се тужбом тражи, тада би се могло говорити о делимичном одрицању од права на издржавање. Дакле, и овај потоњи пропис би био повређен, ако би се судови у оваквим случајевима држали начела „*ne ultra*...“ Дакле, и потоњи пропис, поред свих осталих аргумената, који су горе изложени, говори у прилог официјелне максиме, тако да постављање тужбеног захтева за издржавање малолетне деце у бракоразводним парницама на начин како је то изложено, не може да има никаквог утицаја на официјелну функцију суда у заштити интереса малолетне деце.

Међутим, постоје и други спорови о издржавању малолетне деце. Наиме, долазе у обзир :

а) на темељу чл. 69 реч. 2 Основног Закона о браку, сваки родитељ може захтевати, да се утврђена висина доприноса прилагоди њиховим промењеним приликама;

б) на темељу чл. 37 Основног Закона о односима родитеља и деце спорови о издржавању малолетне деце ван оквира бракоразводне парнице;

в) на темељу чл. 39 Основног Закона о односима родитеља и деце суд може на преглог заинтересованих лица повисити, снизити или укинути издржавање, досуђено правоснажном одлуком, ако су се околности, на основу којих је одлука донета, доцније измениле.

Заједничко својство свим предњим споровима је у томе, да се они увек морају покренути на захтев заинтересованих лица. Дакле, овакви спорови се не би могли покренути од стране суда официјелно, како је то изричито предвиђено у пропису чл. 68

ст. 2. Основног Закона о браку, ако се о издржавању малолетне деце расправља у оквиру бракоразводне парнице.

Међутим, када су предњи спорови једном покренути и код истих се појављује официјелна дужност суда да заштити интересе малолетне деце и то само тада ако се према природи спора одиста ради о заштити интереса малолетне деце. У таквим случајевима и за ове спорове важе исти они аргументи, који су истакнути у вези излагања о тим споровима у оквиру бракоразводних парница. Ово је логично, јер се у свим тим случајевима ради о истим правним ситуацијама. Но у вези ових спорова треба истаћи још један аргуменат, који говори у прилог официјелног поступања суда на начин како је то горе изложено. Другим речима речено и код ових спорова судови нису везани за начело „*ne ultra...*“. Наиме, прописе позитивног породичног права о заштити интереса малолетне деце треба просуђивати као једну целину, без обзира што се један део тих прописа налази у Основном Закону о браку, а други део у Основном Закону о односима родитеља и деце. Услед тога, ти прописи, посматрани као једна целина, по питању издржавања малолетне деце могу заузимати само јединствен став, а не да предвиђају могућност јаче или слабије заштите интереса малолетне деце. Једино оваково схватање тих прописа може бити у складу са основним уставним начелом да малолетна лица стоје под нарочитом заштитом државе.

У којим случајевима је предмет, спорова, означених горе под а—в, заштита интереса малолетне деце?

Ако се ради о спору у смислу чл. 37 Основног Закона о односима родитеља и деце, тада је несумњиво, да се ради о потпуно индетичној правној ситуацији, као и код спорова о издржавању малолетне деце у оквиру бракоразводних парница.

Међутим, ако се ради о споровима из чл. 69 реч. 2 Основног Закона о браку као и о споровима у смислу чл. 39 Основног Закона о односима родитеља и деце, правна ситуација је нешто измењена. Код тих спорова постоје више варијаната у којима се исти појављују. Наиме, тужбени захтеви у тим споровима смерају повишењу, снижењу или укидању већ правоснажно досуђеног издржавања, а услед променењих околности. То је у пропису чл. 37 Основног Закона о односима родитеља и деце изричито наведено, док у пропису чл. 69 реч. 2 Основног Закона о браку није наведено, али је то по природи ствари само по себи разумљиво. Сматрамо, да се о заштити интереса малолетне деце може говорити само у оном случају, ако се у тим споровима остварује повишење већ досуђеног издржавања. Дакле, једно је у том случају код ове врсте спорова о издржавању малолетне деце индетична правна ситуација са оном у спору о издржавању малолетне деце у оквиру бракоразводне парнице.

Према томе, једино у малочас наведеним споровима о издржавању малолетне деце изван оквира бракоразводне парнице нису судови дужни држати се начела „*ne ultra...*“ ако се ради о утврђивању висине доприноса, а како је све то горе већ изложено.

Ако пак спорови из чл. 69 реч. 2 Основног Закона о браку и чл. 39 Основног Закона о односима родитеља и деце смерају снижењу или укидању већ досуђеног издржавања, у таквом случају се не ради о заштити интереса малолетне деце. У таквим случајевима ради се у самој ствари о заштити интереса родитеља који жели да се ослободи делимично или у потпуности обавезе издржавања. Зато у овим случајевима начело „*pe ultra...*“ у потпуности важи.

Из свега досад изложеног коначно закључујемо, да је процесно начело „*pe ultra...*“ у споровима о издржавању малолетне деце неприменљиво и то у малочас изложеном обиму.

др Богдан Матић

ПРАВО СЛУЖБЕНОСТИ, КАО ПРЕДМЕТ ЗАШТИТЕ, У ПОСТУПКУ ЗБОГ СМЕТАЊА ПОСЕДА

Поводом конкретног спора, у коме је тужилац тражио заштиту права службености, тужбом због сметања поседа, срески и окружни суд су удовољили тужби. Како, сматрамо, да одлуке не одговарају принципима материјалног права, изнећемо становиште, које је дошло до изражаја у наведеним одлукама.

Из образложења II степ. решења произлази следеће: Тужилац је у својој тужби навео, да је био у мирном поседу права службености коришћења прозора, који гледа у двориште туженога, те га је тужени сметао у поседу овог права на тај начин, што је у своме дворишту почео да подиже зграду, тако, да је зидом затворио означени прозор и на тај начин му онемогућио коришћење светлости и ваздуха кроз упитни прозор. Предложио је, да се установи сметање поседа, туженоме забрани даље сметање и нареди обустава даље градње. Срески суд је удовољио тужби из ових разлога: „Није спорно, да тужилац већ више година користи прозор, који предузетим подизањем зида има да буде затворен. Тиме је тужилац ступио у посед права службености коришћења светлости и ваздуха на терет некретнине туженога. У овој парници није од значаја, да ли је стечено и право на овакву службеност. У погледу питања, како се може стећи посед, код тзв. негативних службености, I степ. суд је установио, да се сумарном репозицијом штити фактично поседовно стање и да се у том погледу не сме правити никаква разлика међу појединим стварима или правима. Битно је, да је тужилац фактично поседовао неку ствар или право. Тиме се не улази у питање услова за стицање права на посед неке ствари или права. Полазећи од чињенице, да је тужилац био у поседу спорног права службености, суд је извео закључак, да је тужени подизањем зида сметао тужиоца у поседу тог права.“

Окружни суд није уважио жалбу туженога из ових разлога : „Жалбени суд сматра да, с обзиром на то, што тужилац врши већ више година коришћење прозора, који предметним грађењем има да буде затворен и да је он тиме ступио у посед права службености коришћења светлости и ваздуха на терет некретнина туженика, да је жалба туженога неоснована. Жалбени суд сматра, да је становиште I степ. суда правилно, да у овој парници није од значаја, да ли је стечено право на овакву службеност и да се у парницама за сметање поседа има да испита чин сметања поседа, без упуштања, да ли тужитељу припада и право поседовања, што је предмет посебне парнице односно, да ли је власник повласног добра већ стекао горе наведено право службености. Зато је I степ. суд правилно поступио, када се није упуштао у испитивање начина стицања права на овакву службеност, већ је само испитао и установио фактично поседовно стање, које у конкретном случају ужива пуну заштиту, јер се до истога није дошло недозвољеним правним послом, нити је стечено у року од 30 дана, без икаквог основа, пре насталог сметања.“

У конкретном случају су, како I степ. суд, тако исто и II ст. суд починили повреду принципа материјалног права, јер су изједначили заштиту „поседа ствари“ са заштитом „поседа права“, не учинивши битну разлику, која постоји између њих. За тражење и пружање заштите због сметања поседа права, потребно је утврдити постојање поседа права. Апрехензија (запоседање) очигледно се разликује код права од апрехензије код ствари. За стицање поседа ствари довољна је фиктивна могућност располагања са ствари, а посед права се не стиче по овој фактичкој могућности, већ само тада, ако се оно врши по свом битном садржају. Услед тога, треба да буде са једне стране нешто захтевано, а с друге стране нешто као дужност — обавеза учињено, да би настао посед права. Ово са разлога, што сваком праву на супрот стоји обавеза, јер се право без обавезе не може замислити. Стицање негативних права (негативних реалних службености) није могуће без воље овлаштеника односног права, да исто врши у своје име и воље власника ствари, односно послужног добра да трпи, да овлаштенмк врши то право или да се покори забрани овлаштеника да не чини оно, што овлаштеник хоће да пропусти. Вршење, пак, негативних реалних службености састоји се у томе, што овакво непромењено стање у погледу послужног добра у корист овлаштеника постоји и траје услед воље власника овог добра. Тако, не може власник куће стећи право вида на суседовом дворишту, нити му може забранити да гради, јер му спречава вид, што има прозор, који гледа у то двориште — само зато, што његов сусед није градио на свом дворишту. Ако би постојао прозор, који се отвара у ваздушном простору суседа, тада би се стекао само посед тога права, а не посед права на вид, ваздух и изглед, изузев да је прозор постављен са пристанком суседа. Разумљиво је, да је тужилац у парници због сметања поседа права дужан навести, у доказ своје активне легитимације на тужбу, такве чињенице, из којих се може на несумњив начин закључити, да се

налазио у поседу тога права, односно да је вршио то право. Према принципима материјалног права, посед права стиче оно лице које се служи њиме, у своје име и то на начин да од другог захтева, да као дужност нешто учини или пропусти учинити. Ако, дакле, тужилац, у парници због сметања и уживања свога права на пр. права црпи воду из туђег бунара, не би доказао, да је од туженога захтевао да му као дужност дозволи, да узима воду из његовог бунара, те ако би му тужени то за извесно време и дозволио, оваква дозвола не би могла за тужиоца засновати посед права, јер би иначе власник био принуђен да одбије и најмању услугу, из страха да не би нашкодио своје право. Исто тако, ако би извесно лице чешће пролазило двориштем свога суседа, па би му сусед после дужег времена спречио улаз у своје двориште, подизањем зграде, такво лице не би могло тужити свога суседа због сметања, јер није никад захтевао од њега, да је дужан дозволити му улаз у двориште. Та околност, што би му извесно време омогућио, да фактично пролази двориштем, не би било подобна да претвори ову фактичну употребу дворишта у службеност пута.

Наведене принципе и наведена схватања, која су дошла до изражаја у судској пракси, оба наведена суда нису прихватила. Због тога су починили исту повреду принципа материјалног права, када су само фактичном стању — постојању прозора у кући, у којој станује тужилац, пружили судску заштиту, забранивши туженоме даљу градњу у своје дворишту. Погрешно правно становиште је дошло до изражаја у оспореним одлукама са разлога, што ви по принципима материјалног права, а ни по принципу процесног права није дозвољено, да се у парницама због сметања поседа претреса и одлучује о праву на посед, о наслову, о савестности и несавесности поседа. Наведени принципи забрањују решавање правног питања и прописују решавање спора само на основу чињеница и то: фактичног поседа тужиоца и сметања или одузимања поседа од стране туженог. Примена ових принципа је најчешћа код поседа ствари тако, да се при њиховој примени не наилази на нарочите тешкоће. Али, наведени принципи ни уколико не мењају принципе материјалног права у погледу стицања поседа права и заштите таквог поседа. Следствено томе, да би се могла тражити заштита права у сумарном поступку — у конкретном случају негативног права реалне службености — потребно би било, да се утврди стицање поседа конкретног права службености од стране тужиоца. У конкретном спору не може се избећи расправљање о тужиоцевом поседу права, јер је оно и јер само право може бити предметом заштите, а не и само фактично стање, које би било повољније за тужиоца пре почетка подизања зграде у дворишту туженога. Како се наведене одлуке уопште не упуштају у испитивање, да ли је тужилац стекао посед права, које тужбом остварује, него се задовољавају са фактичким стањем, из кога изводе погрешан правни закључак, оне се као такве не би могле одржати. Тужилац није навео никакве чињенице, из којих би се дало закључити, да се налази у поседу

било каквог права службености у односу на туженога односно његовог добра. На тај начин је почињена повреда принципа материјалног права, јер је фактичном стању тј. постојању прозора према дворишту туженога пружена заштита тужиоцу на штету туженога односно његовог добра, иако није доказао посед права, које тужбом остварује.

Стеван Бранковић

КОЈИ СУ СУДОВИ, СРЕСКИ ИЛИ ОКРУЖНИ, НАДЛЕЖНИ,
ДА ОДЛУЧУЈУ О ЗАХТЕВИМА, КОЈИ СУ УПРАВЉЕНИ НА
ПРОМЕНУ ОДЛУКЕ О ИЗДРЖАВАЊУ ДЕЦЕ?

По овом питању постоје два супротна становишта: По једном, о захтеву управљеном на промену одлуке о издржавању деце, решава окружни суд, који је развео брак између детињих родитеља и том приликом брачном другу, код кога је дете смештено, досудио издржавање за исто, док по другом, одлуку у питању доноси срески суд, који је по општим принципима о надлежности судова позван, да о захтевима те врсте одлучује. Ово друго становиште брани се у главном тиме, да је о разводу брака између детињих родитеља коначно одлучено и брак разведен, па се то питање више не поставља, нити се о њему одлучује, а о решавању самог спорног питања о издржавању детета одн. повишењу већ досуђеног издржавања, које се једино и износи пред суд, предлежи надлежност среских судова. Истиче се и то, да је одредба чл. 68 одељ. послед. Основног закона о браку, која спорове ове врсте ставља у надлежност окружног као бракоразводног суда, дерогирана прописима касније донетог Закона о уређењу народних судова.

И поред тога што су разлози, којим се брани ово друго становиште прилично убедљиви и што исто преовлађује како у теорији тако и судској пракси¹⁾ јер га је прихватила већина судова, сматрам да исто није правилно. По себи се разуме, да је у питању одлука о издржавању детета, која је донета у бракоразводној парници детињих родитеља у смислу чл. 68 ст. 1 ОЗБ, док се у погледу других случајева ово питање и не поставља, јер исто није спорно.

Код одлучивања по истакнутом питању долазе до примене прописи Закона о уређењу народних судова и Основног закона о браку. У смислу чл. 1 тач. 2 под б. Закона о изменама и допунама закона о уређењу народних судова, срески судови су надлежни, да у првом степену суде спорове из односа родитеља и деце, што би значило и спорове за издржавање деце. Међутим, чланом 68 ст. 1 ОЗБ одређено је, да ће суд који изриче развод-

¹⁾ На овом становишту стоји и проф. Ајзнер у „Породичном праву“ стр. 102

брака, истом пресудом одлучити и о чувању, издржавању и васпитању заједничке деце, што у односу на питање, које нас интересује значи, да ће, у колико су испуњени потребни законски услови, пресудити једног разведеног брачног друга да другом, код кога је дете смештено, плаћа за исто издржавање. У одељ. послед. истог члана прописано је, да ће суд на захтев једног од разведених брачних другова или старатељског органа, изменити своју одлуку о чувању и васпитању деце и о односима разведених супруга према њиховој заједничкој деци, у колико то захтевају промењене прилике. Као што се из цит. Зак. прописа види, суд ће изменити своју одлуку, што значи, да то мора бити онај суд, који је исту одлуку донео у основној парници. Ово је у осталом и разумљиво, јер ће о захтеву за измену одлуке најбоље одлучити онај суд, евентуално и судија, који је у истој ствари већ поступао и који на тај начин најчешће већ познаје све околности које карактеришу однос парничних странака, те њихове личне и имовне прилике, које су утицале на доношење одлуке у основној парници.

Обзиром на наведене законске прописе изгледало би, да је питање надлежности суда за решавање спорова ове врсте у наведеним законима, који исто регулишу, различито решено и да се горњи прописи међу собом налазе у колизији. Сматрам да ово не стоји, јер да наведени прописи регулишу разне случајеве према томе, да ли је о издржавању одлучено у бракоразводној парници детињих родитеља или о самосталном захтеву, па би се у првом случају применили прописи Основног закона о браку, а у другом Закона о уређењу народ. судова. Но све и ако би то било тачно, и у томе случају сматрам, да се има прихватити решење, које даје Основни закон о браку, пошто је он специјални закон, а Закон о уређењу народних судова у погледу питања надлежности, има карактер општег закона, па се приликом одлучивања о истакнутом питању имају применити прописи специјалног закона.

За тачност овог становишта говори и та околност, што окружни судови у смислу ст. 1 чл. 68 ОЗБ одлучују о издржавању деце у случајевима, када је исто у вези са парницом ради развода брака. Ако се прихвати противно становиште, да је одредба чл. 68 ст. послед. дерогирана доцније донетим прописима Закона о уређењу народних судова, онда би са истих разлога била дерогирана и одредба ст. 1 истог закон. прописа, што значи да окружни судови не би могли у опште да решавају о издржавању деце, ни за случај, да брак између детињих родитеља разведу, јер ако не могу мењати одлуке о повишењу издржавања позивањем на Закон о уређењу народних судова, који предмете ове врсте ставља у надлежност средњих судова, онда са истих разлога, не би могли такве захтеве ни досуђивати. Међутим, ово последње нико не тврди, што очевидно значи недоследност од стране оних, који стоје на противном становишту од оног, које се овде заступа. Према томе, ако није дерогирана одредба ст. 1 чл. 68 ОЗБ, према којој је окружни као бракоразводни суд дужан, да за случај развода брака досуди родитељу, код кога је дете

смештено издржавање за исто дете, онда није дерогирана ни одредба ст. послед, истог закон. прописа, која предвиђа, да ће за случај промењених прилика исти суд на захтев овлашћеног лица променити такву одлуку.

Но по овом питању, ја идем још даље, а ствар је у следећем:

У смислу чл. 5 Закона о изменама и допунама Закона о уређењу народних судова од 6 јуна 1949 год. срески судови су почев од 19 јуна исте године били надлежни за све парнице о разводу и поништају брака, које је стање трајало до 4 маја 1952 год., када су услед поновног успостављања надлежности окружних судова парнице ове врсте пренете у њихову надлежност. У томе међувремену срески судови су, разуме се, уз парнице о разводу брака и у вези са истим одлучивали и о смештају деце и њиховом издржавању. Поставља се сада питање, који ће судови, срески или окружни, решавати о захтевима ради измене одлуке, које су у међувремену донели срески судови о издржавању деце? Доследно горњем становишту сматрам, да ће о таквим захтевима одлучивати окружни судови. Истина, мора се признати, да се може бранити и противно становиште, баш позивом на цит. чл. 68 ОЗБ по коме ће суд на захтев једног од брачних другова изменити своју одлуку, а одлуку је у основној парници донео срески суд. Међутим, ја сматрам, да треба водити рачуна о тада, у времену доношења раније пресуде постојећој судској организацији, према којој је, напред наведеним зак. прописима, на среске судове био пребачен већи део послова из надлежности окружних судова и да су Законом о изменама и допунама Закона о уређењу народ. судова од 10 априла 1952 год. окружни судови опет постали надлежни за спорове ове врсте. Ради тога сматрам, да треба узети, да се овде ради, не о среском или окружном суду, већ о бракоразводном суду, а то је окружни суд, који би према томе имао одлучити о захтеву, да се промени одлука о издржавању деце.

Ако се упореде разлози, који су напред наведени у корист једног и другог становишта сматрам, да су они, који говоре за надлежност окружних судова за спорове у питању убедљивији, и да они, поред тога и побијају разлоге, који се наводе у прилог противног становишта. Није ни логично, да срески судови мењају одлуке окружних судова, без обзира нато, што се захтев за промену заснива на измењеним околностима, већ је правилно а и једино могуће, да то врше они судови, који су исте одлуке и донели. Из предњег би произишло, да је судска пракса по овом питању на погрешном становишту, па би била дужност виших судова да законском интервенцијом исту упуте правилним путем.

Филип Ћосић

судија Окруж. суда у Панчеву

О КРИВИЧНОМ ДЕЛУ НЕДОЗВОЉЕНЕ ТРГОВИНЕ И ПРОИЗВОДЊЕ ИЗ ЧЛ. 226 КРИВИЧНОГ ЗАКОНИКА

Од дана доношења нашег Кривичног законика, па до данас, десиле су се врло значајне промене у развоју наше економије, које су се одразиле и у даљем усавршавању и развијању наше социјалистичке демократије. Један од основних принципа у нашем новом привредном систему јесте слободније деловање објективних економских закона, које је у ранијем периоду било спутавано разним административним мерама и прописима. Овакве квалитативне промене у развоју привредног система, нужно су условиле и извесну модификацију и шире тумачење неких прописа, који су још остали на снази, а који регулишу раније привредне односе у друштву.

У нашем Кривичном законнику постоји већ читав низ прописа који се односе на заштиту извесних односа у привреди, а који су већ у данашњој етапи развоја превазиђени новим односима и остали ван употребе, као на пример пропис чл. 230 КЗ. ускраћивање или закидање обезбеђеног снабдевања, затим, пропис чл. 236 КЗ. неизвршење обавезних испорука пољопривредних производа и други, а има и таквих који све мање долазе у употребу као чл. 233 КЗ. недозвољена спекулација, чл. 240 КЗ. подривање друге, чл. 241 повреда добровољности чланства у задрузи и други слични прописи.

Међутим, извесни прописи из овог поглавља у нашем Кривичном законнику и надаље служе као регулатор у неким областима привреде, али њихова примена захтева једно дубље познавање насталих промена у нашем привредном развоју. У противном, ако се такви прописи буду примењивали без обзира на настале промене, тада ће они постати кочница даљем развоју и штетно се одразити на даље развијање производних односа у друштву, све до измене или укидања таквих прописа.

Један од прописа који су у примени у судској пракси, а где често судови не воде довољно рачуна о насталим променама о којима је раније изнето, а исто тако и о самим обележјима дела, јесте пропис чл. 226 КЗ. о недозвољеној трговини и производњи. Овај пропис се битно разликује од прописа садржаних у раније важећем Закону о сузбијању недопуштене трговине, и недопуштене спекулације и привредне саботаже и то у знатној мери је либералнији и ужи т.ј. тачно ограничен и фиксиран на одређена обележја, што показује да наши законски прописи одражавају друштвену стварност у одређеној етапи развоја и да еволуирају заједно са насталим променама у производним односима и друштву. Узгред се може напоменути, да законски пропис о недозвољеној трговини није пропис који је настао у условима социјалистичког привредног система—слични кривично правни прописи су постојали и у капиталистичкој економији бивше Југославије, када је држава била принуђена, да услед посебних околности, (блиске ратне опасности) интервенише у овој области привреде да би спречила стварање потпуно хаотичног стања на тржишту и обез-

бедила снабдевање грађанства основним предметима потребним за живот. Такав пропис је донет у форми Уредбе са законском снагом о сузбијању скупине и несавесне шпекулације од 25 септембра 1939 године. Разуме се, да се ови прописи т. ј. пропис о недозвољеној трговини у нашем новом кривичном законнику и слични прописи из предратне Југославије разликују по својој суштини и то у оној мери, у којој се разликује уопште капиталистичка економика од наше нове социјалистичке економије.

Код извршења кривичног дела недозвољене трговине из чл. 226 ст. 1 КЗ претпоставља се да постоји умишљај учиниоца на извршење овога дела, као и код свих осталих кривичних дела где закон изричито не одређује, да је учинилац кривично одговоран и ако је дело учињено из нехата. Код кривичног дела недопуштене трговине, по раније важећим Законом о сузбијању недопуштене трговине, недопуштене шпекулације итд. чл. 2 предвиђа кажњавање учиниоца иако је дело учињено из нехата. Према томе, по чл. 226 КЗ поред утврђивања осталих обележја овог кривичног дела, потребно је утврдити умишљај учиниоца на извршење овог кривичног дела. У коме правцу је био усмерен умишљај учиниоца утврдиће суд ако испита под каквим околностима и приликама се врши одређена куповина и продаја, односно посредовање при куповини и продаји. Количина купљених, односно продатих, предмета или робе, материјалне могућности учиниоца, врста и обим привредне делатности учиниоца, постојање зараде из посла купопродаје, — учесталост — односно временски размак између појединих куповина, односно продаје итд. Надаље, једна од важних околности потребних за утврђивање умишљаја учиниоца на извршење овог дела, јесте познавање обичаја и навика људи у одређеном крају. Наиме, у неким нашим крајевима, а посебно у Војводини, неки сељаци придају велику важност квалитету стоке, а посебно коња и крава. Због тога се често пута дешава, да један сељак за кратко време промени 2—3, па и више коња или крава, јер са њима није задовољан због рђаве ћуди животиње, или неке скривене мане и слично. У оваквом случају, ако је намера учиниоца била та, да дође до одговарајуће стоке, која му служи за властиту употребу, а не да њоме тргује, онда у таквом случају у овакој радњи не би постојала обележја кривичног дела недозвољене трговине. С друге стране, има пак сељака који често и не обрађују сами своју земљу и немају своје домаћинство, а купују и продају коње и другу стоку у намери да на томе постигну зараду, што претставља сада један од најчешћих видова недозвољене трговине на селу. Питање овлашћења на трговину регулисано је позитивним прописима, те обележје „неовлашћено“ обично, у пракси судова, не претставља спорно питање. Што се тиче утврђивања даљег обележја овог кривичног дела „у виду занимања“ постојало је колебање у пракси судова, а посебно су адвокати као браниоци окривљених пред судом заступали мишљење, да недозвољену трговину у смислу кривичног законика не могу вршити лица, која се баве одређеним другим занимањем. Међутим, сваки службеник, земљорадник и друго лице са

одређеном професијом не може се, поред свог редовног занимања, бавити трговином „у виду занимања“, а овакви случајеви су у пракси и најчешћи. Да ли се неко лице бави неовлашћено трговином „у виду занимања“ утврђиваће суд помоћу оних истих мерила и других околности, које се наводе код утврђивања умишљаја учиниоца на извршење овог кривичног дела. А умишљај се огледа у свести учиниоца да врши неовлаштено трговину у виду занимања.

Ко неовлашћено продаје, купује или врши размену робе или предмета чији је промет забрањен, или ограничен, или ко овакву робу или предмете неовлашћено држи ради трговине чини такође кривично дело недозвољене трговине. Ово се односи углавном на монополске артикле, лекове, опојне дроге и слично. У пракси се најчешће појављује овај вид недозвољене трговине у неовлашћеној куповини или продаји дувана.

Што се тиче кривичног дела недозвољене производње из чл. 226 ст. 2 Кривичног законика оно се ретко или скоро никада и не појављује у судској пракси, па се о њему нема што нарочито изнети.

Када се имају у виду настале промене у нашој економици од доношења наведеног прописа, онда се може констатовати и чињеница, да је овакав пропис о недозвољеној трговини постао у извесној мери преузак. У нашем приредном животу се појављују нови видови недозвољене трговине о којима је у задње време било доста говора у нашој штампи, а који су далеко друштвено опаснији од оних дела, која се данас појављују пред судом као кривична дела недозвољене трговине. Међутим, оваква друштвено опасна делатност не може се подвести ни под један наш позитивни кривично правни пропис, па ни под пропис чл. 226 КЗ. те би о томе требало водити рачуна приликом будућих измена одговарајућих прописа из овог поглавља Кривичног законика.

Мира Сапунџић-Матић

НЕКА СПОРНА ПИТАЊА ИЗ НОВОГ ЗАКОНИКА О КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

1. Према новом Законику о кривичном поступку (чл. 386) ванредно ублажавање изречене казне дозвољено је кад се по правоснажности пресуде појаве околности којих није било кад се изрицала пресуда или суд за њих није знао иако су постојале, а оне би очигледно проузроковале блаже одмеравање казне. У погледу тих нових околности, односно у погледу сазнања за те нове околности, разликује се формулација старог и новог Зкп. Тако је у старом Зкп (чл. 296) речено, да ублажавању правоснажно изречене казне има места, ако се по правоснажности пресуде појаве околности којих није било кад се изрицала пресуда, или

се онда за њих није знало, иако су постојале, док је у новом законнику једнака формулација само у погледу околности, којих није било кад се изрицала пресуда, али се уместо речи из старог закона „или се онда за њих није знало иако су постојале“, употребљавају речи „или суд за њих није знао иако су постојале“.

У новом Законнику је дакле изричито речено, да је једино меродивно знање суда за те околности. И досадашња пракса суда је у примени институције ванредног ублажавања казне прихватила такво схватање, да је једино одлучно знање суда за те нове околности, а ирелевантно је, да ли је осуђени за њих и раније знао, али их из било којих разлога раније није изнео. Но сада, када имамо у новом Законнику о кривичном поступку јасну и недвојбену формулацију видимо, да је тек новим Закоником недвојбено решено питање, — које се појављује и у вези понављања кривичног поступка, када се оно тражи на основу нових доказа и нових чињеница, — наиме да ли овде долазе у обзир саме оне нове околности које се појаве као нове (*noviter reperta*) тј. за које осуђени и суд у току поступка нису знали, или је довољно да се те нове околности поднесу као нове (*noviter producta*), мада је окривљени за њих знао у току поступка, па их било из којих разлога тада није изнео. Законик о кривичном поступку се одлучио — једнако као и код понављања кривичног поступка — за то друго схватање, тј. да је довољно да нове околности претстављају новум за суд, а раније знање или незнање окривљеног о њиховом постојању, не долази у обзир и не може да буде предметом испитивања. Дакле, на пример, ако се као разлог за ванредно ублажавања казне износи тешка болест, не може да буде предметом судске оцене, да ли је болест и раније постојала и да ли је осуђени и раније знао да ова болест постоји, него је једино битно, да ли о болести има трага у списима или не и у вези ове нове околности односно болести, има да се одлучује у меритуму, тј. да ли би она очигледно проузроковала блаже одмеравање казне, да је суд за њу знао.

Међутим, поставља се питање, да ли се имају сматрати новим околностима и оне, којима има трага у списима, али се из пресуде не види, да ли их је суд ценио, пошто о њима у образложењу пресуде нема ни спомена.

У „Нашој законитости“ био је отштампан чланак, који на убедљив начин брани становиште, да нову околност претставља све оно, што није било предметом судске оцене, односно од суда није било довољно цењено, без обзира на то, да ли о томе у списима има података или не. (Чланак је био написан још раније и имао је у виду прописе Закона о кривичном поступку из 1948 г.). И на једном недавном одржаном састанку Удружења правника у Новом Саду, било је то питање предметом живе дискусије. Дискутанги који су бранили тезу, да нову околност претставља све то, што суд у пресуди није ценио, без обзира на то, да ли о томе има података у списима или не, налазили су своју аргументацију у главном у томе, да се из чињенице да суд неку важну околност у пресуди и не спомиње, може да се изведе само тај

закључак, да ту чињеницу суд уопште није ценио, да ју је просто испустио из вида. То би, пак, у коначној линији значило, да суд за те чињенице, за те околности, није *знао*, што је пак битан услов, за примену институције ванредног ублажавања казне.

Коментар новог Законика о кривичном поступку заузима супротно становиште сматрајући, да околности које су биле узете у обзир и оцењене, или околности које су суду биле познате али их није ценио, *не* могу бити разлог за ванредно ублажавање казне, јер се код ове институције ради увек о суду о новом, а не о оцени старог материјала. Против правилне оцене тих околности или против њиховог неузимања у обзир, ако су биле изнете у ранијем поступку, странка се могла жалити у редовном поступку. (Коментар Законика о кривичном поступку — Савез удружења правника Југославије — Издање „Архива за правне и друштвене науке“ Београд, 1953 г. стр. 301).

Према таквом схватању, дакле, изнетом у коментару, ако је на пример само у генералијама окривљеног у записнику о његовом преслушању било наведене, да он има петоре деце, не може се са успехом тражити ванредно ублажавање казне због тих породичних прилика, иако се из образложења пресуде уопште не види, да је суд ценио породичне прилике окривљеног.

Сматрамо, да је такво становиште правилно, а да супротно схватање изнето у наведеном чланку, у „Нашој законитости“ и заступљено од неких дискусаната на споменутом састанку Удружења правника у Н. Саду, нема довољно правдања.

Да суд неку околност у образложењу пресуде није изричито истакао још не значи, да ту околност уопште није ценио. И саме речи новог Законика о кривичном поступку (чл. 386) „суд за њих није *знао*“, оправдавају такво схватање, јер се тешко може речи, да суд за неку околност не зна, за коју има изричитих података у списима. Битни пропусти суда у оцени олакшавајућих околности, претстављаће иначе повреду материјалног закона, па ће се то моћи репарирати захтевом за заштиту законитости. Иако-како је то уводно речено - нова формулација у чл. 386 новог Зкп „суд за њих није *знао*“ (умесго одредаба чл. 296 старог Зкп „или се онда за њих није *знало*“) потпуно отклања само спор у вези питања, да ли су потребне околности које се *појаве* као нове или је довољно да се те нове околности *поднесу* као нове, ипак налазимо, да формулација у новом Законику о кривичном поступку утиче и на решавање конкретног питања. Када је у новом Законику изричито наведено, да је само знање суда о тим новим околностима одлучно, мисли се на све оне податке који су стајали на расположење суду, дакле на стање које произилази из судских списа, без обзира на то, да ли се суд у својој пресуди на све то изричито осврнуо или не.

С друге стране пак, сматрамо, да ће се на пр. болест моћи лекарским налазом конкретизирати у молби за ванредно ублажавање казне. Тако, ако је окривљени у основном поступку изнео само то, да болује од болести желуца, претстављаће разлог за ванредно ублажавање казне лекарско уверење о томе, да се ради

о тешкој болести рака у желуцу, наравно под претпоставком, да постоји и други услов, тј. да би у конкретном случају ова болест „очигледно проузроковала блаже одмеравање казне“.

2 У ставу 6 чл. 31 новог Зкп. предвиђена је следећа нова одредба: „Суд може на предлог јавног тужиоца одлучити да се спроведе јединствени поступак и донесе једна пресуда и у случају кад је више лица окривљено за више кривичних дела, али само ако између извршених кривичних дела постоји *међусобна веза и ако постоје исти докази*“.

Таквих одредаба у чл. 31 старог Зкп, који расправља сличну материју, нема. По старом поступку, дакле, могуће је (чл. 31 став 4 старог Зкп) заједничко оптуживање само за саучеснике, прикриваче и јатаке, као и наравно, по самој логици ствари, и за саизвршиоце. Тај круг лица је донекле проширен у смислу одредаба из ст. 4 чл. 31 новог Зкп, но у сасвим новом виду се омогућује, под извесним околностима, извођење више лица пред суд истом оптужницом, у смислу напред наведених одредаба чл. 31 става 6 новог Зкп.

Неосновано заједничко оптуживање може да буде од штете за оптужене, нарочито у стадијуму ванредних правних лекова, када се често захтеви појединих оптужених не могу благовремено решавати, јер се списи поводом молби неких од оптужених, не налазе код поступајућег суда. То исто се односи и на поступак по молбама за помиловање. И сам поступак пред судом биће у већини случајева отежан услед већег броја оптужених.

Услед тога сматрамо, да треба само изузетно, у нарочито оправданим случајевима, да се послужимо упитним одредбама за спајање предмета односно да се одлучимо на заједничко оптуживање. Неће се увек моћи лако одредити, да ли постоји између извршених кривичних дела „међусобна веза“. Та веза, по нашем мишљењу, свакако не постоји, ако су само оштећена лица истоветна. (Мислимо на мањкове у разним продавницама истог предузећа, када се за дела проневере из чл. 322 Кз. или пак за несавестан рад у служби из чл. 317 Кз. позивају на кривичну одговорност пословође тих продавница, који раде сасвим одвојено, по разним продавницама, тако да би „међусобна веза“ између извршених кривичних дела могла да буде само и једино у томе, да се као оштећени појављује исто предузеће). Исто тако неће бити те „међусобне везе“ између извршених кривичних дела, ако су учиниоци били само просторно повезани, али су при извршењу кривичних дела радили сасвим одвојено, без везе један са другим. (На пр. истовремено извршена крађа кукуруза са земљишта истог оштећеног но тако, да између крадљиваца не постоји договор, него су се само случајно нашли на истом земљишту).

Што се пак тиче одредбе о „истим доказима“ сматрамо, да се не ради о искључиво истоветним доказима, него могу да постоје и поред заједничких доказа и други докази.

Др. Јован Филип
помоћник Јавног тужиоца АПВ

СЕДНИЦА ИЗВРШНОГ ОДБОРА САВЕЗА АДВОКАТСКИХ КОМОРА

На дан 12 децембра 1953 године одржана је редовна седница ИО Адвокатских комора ФНРЈ на којој су присуствовали од стране Адвокатске коморе за НР Словенију др. Владимир Гросман претседник и др. Владимир Шукље члан ИО; од стране Адвокатске коморе за НР Хрватску др. Анте Штоковић претседник ИО и др. Вјекослав Франчески секретар ИО; од стране Адвокатске коморе за НР Србију Војводић Никола претседник ИО Савеза и претседник београдске Коморе, Првослав Васиљевић, секретар Савеза и Др. Богољуб Јовановић, адвокат из Београда; од стране Адвокатске коморе за АПВ Милорад Ботић, секретар ИО.

Седница је имала на дневном реду питања: 1. О издавању часописа Савеза; 2. Извештај о раду овогодишњег Конгреса Међународне уније адвоката у Бечу, 3. Питање ревизије уговора о социјалном осигурању адвоката, 4. Нацрт Закона о адвокатури, 5. Адвокатска тарифа и пословне књиге, 6. Опорезивање адвоката, 7. Промена правила Савеза и припреме за наредну скупштину Савеза, 8. Евентуалије.

По питању издавања часописа Савеза одлучено је, да Савез покрене правну ревију под називом „Југословенска адвокатура“. Лист има излазити тромесечно, а да први број изађе најкасније до 15 III 1954 год. До решења питања финансирања часописа од стране Комора први број штампаће се о трошку Савеза. Препоручује се Коморама, да на скупштинама спроведу обавезну претплату за часопис за све своје чланове. Свака Комора ће у Редакциони одбор савезног часописа предложити од 3—5 чланова.

Примљен је извештај делегата Савеза са Конгреса у Бечу.

По питањима ревизије уговора о социјалном осигурању одлучено је, да се затраже измене и допуне у следећем: чл. 2 уговора додати још и право погребнине; у чл. 3 ст. 1 додати: ако адвокат поново оболи у року од 1 године, онда право на материјално обезбеђење тече након 8 дана од поновног оболења; у чл. 6 додати став који ће омогућити стицање права на породичну пензију у случају недовољног стажа, на исти начин као што омогућава стицање права на личну пензију, иако не постоји минималан стаж, из чл. 3 ст. 2 изоставити речи: „а после 15 маја 1945 год.“; чл. 8 изменити тако што ће се увести 2 основа за стицање права и то до 15 год. радног стажа 12.000 дин., а преко 15 год. радног стажа 16.000 дин.

По питању нацрта Закона о адвокатури одлучено је да Др. Гросман Владимир, на темељу резултата досадашње дискусије, изради нацрт пројекта до 1 II 1954 године, који ће бити послат свима Коморама на увид и дискусију.

Закључено је, да се затражи измена тарифе у том смислу, што ће бити дозвољено и слободно уговарање, док у тарифи затражити извесна повишења. Пословне књиге и даље треба водити, али затражити упрошћавање начина вођења.

Разматрано је питање опорезивање адвоката и констатовано, да се порески органи, скоро у свим Републикама, не придржавају Упутства о опорезивању адвоката, па Савез има интервенисати код надлежних фактора у правцу поштовања и придржавања овог Упутства.

Одлучено је, да се најкасније до 15 маја 1954 године, одржи Конгрес адвоката. Да би се припремио конгрес имају се изменити правила Савеза и то према ранијој одлуци Савеза, односно постављеним тезама за ову измену.

На дан 13 децембра 1953 године одржана је неофицијелна конференција учесника седнице ИО, на којој су разматрана и друга питања адвокатуре.

Милорад Ботић

ОДБРАНА АДВОКАТСКОГ ПОЗИВА ОД РАЗНИХ „УПЛИТАЊА“

„Гласник“, у овом броју доноси још један скраћен извод из реферата поднесених XIV Конгресу Међународне уније адвоката у Бечу. Ако нам простор буде дозвољавао „Гласник“ ће објавити још неки од реферата, јер су нам многи адвокати писали, да са живим интересом прате ова објављивања, мада смо, овом публикацијом, објавили најзначајније теме Конгреса.

Да би се могао израдити један реферат о теми „уплитања-захватања“ разних конкуренција у позив адвоката, било је потребно упутити чланицама Међународне уније адвоката, Савезима адвокатских комора разних земаља, један упитник.

Упитници били су израђени према томе, каквој групи организоване адвокатуре припада која од чланица: да ли групи у којој је у једној особи концентрисан и адвокат и авуе: да ли групи где су ове две функције одвојене једна од друге; да ли групи земаља у којима постоје организације адвоката или не, итд.

Израђена су четири посебна упитника, али су постављена питања, углавном следећа:

I. Да ли позив адвоката трпи од „захватања“ других професија или не?

II. Који су најчешћи облици и манифестације ове конкуренције адвокатском позиву?

1. Делања пословних људи и управљача предузећа уопште?
2. Делање агената за индустријску својину (заштитне марке или патенти)?
3. Делање агената инокосних и предузећа (јавних или приватних), који се баве посредовањем око куповине и продаје некретнина?
4. Делање фискалних пословница, која се баве посредовањем у фискалним стварима?
5. Делање берзанских агената и мењача?
6. Делање агената и агенција, који се баве заштитом ауторског права (копирајт)?

7. Делање конзерватора хипотека и њихових намештеника?
8. Делање секретара јавних установа или удружења?
9. Делање јавних службеника уопште?
10. Делање јавних бележника?
11. Делање авуеа?
12. Делање обичних надриписара?
13. Делање разних сервиса за пружање правне помоћи?
14. Делање осталих професија, које могу да заступају и бране туђа права и интересе?

III. Да ли су делатности претходно набројане дозвољене и заштићене законским прописима или нису?

IV. Да ли се делање ових, ако није дозвољено, сматра преступом или прекршајем?

V. Да ли судови и судије мотре на ове делатности и да ли поступају да се сузбија ово „захтевање“ у послове адвокатуре?

VI. Да ли Адвокатске коморе или друга удружења адвоката воде борбу против овог „захватања“ у послове адвокатуре?

1. Каквим средствима?
2. Са каквим успехом?
3. Да ли Коморе предузимају кораке код надлежних власти, да се рад адвокатуре заштити?

VII. Да ли се дозвољава адвокату, да се удружује са лицем које обавља једну од ових делатности?

VIII. Да ли су адвокати ограничени у свом раду само на заступање пред судовима или могу заступати и пред управним властима и у коме опсегу?

IX. Које мере сматра Комора да би требало предузимати ради што ефикасније заштите рада адвокатуре?

Ови су упитници послати адвокатури 40 земаља. (Овде мо-
рамо да напоменемо, да из реферата не видимо, да је овај упит-
ник упућен и Савезу адвокатских комора ФНРЈ, што је свакако
за осуду, тим пре, што наш Савез живо прати рад, Међународне
уније адвоката и у њему учествује).

На ове упитнике одговорили су опширно само следећи Са-
вези: Белгија, Италија, Аустрија, Холандија, Перу, Швајцарска и
Шпанија.

Из свих ових одговара види се, да скоро у свим земљама
постоји акутно „захватање“ разних професија у рад адвокатуре,
негде у једној, а негде у другој форми, али, на жалост, увек на
уштрб адвокатуре. Има земаља у којима још уопште није кри-
вичним законом забрањено надриписарство. Има земаља, у којима
је рад неким од горенабројаних професија одобрен, али те про-
фесије прекорачују делокруг одобреног рада и баве се пословима
адвокатуре. Има земаља у којима се води оштра борба против
надриписарства и „захватања“ у рад адвокатуре од стране органа
за прогоне. Негде су резултати задовољавајући, а негде не дају
никакве резултате.

У већем делу земаља, које су одговориле на анкету, врло озбиљан проблем претстављају активности правних лица, њихових правних одељења или референата, који најчешће прекорачују она овлашћења која им закон дотичне земље даје. Скоро је општа појава у свим земљама, да адвокатура трпи јако много од уплитања тзв. „самозваних адвоката“, разних правних саветника, службеника, агената разних нијанси, правних одељења разних великих предузећа итд. да не говоримо о уплитању људи, који се обртице баве адвокатским пословима, без икаквог правног знања, без икаквог одобрења, чак и за обављање послова горенабројаних, а то су обични надриписари.

Адвокатуру широм света треба заштитити. Њој треба омогућити материјалну базу егзистенције, јер ће само онда и само тако моћи да врши оне велике функције, које од ње са правом очекује човечанство.

Како спровести ову заштиту?

Реферат предлаже следеће мере :

1. Тачну дефиницију и утврђивање права и дужности адвоката у свакој области правне и пословне делатности, са разграничењем дозвољених делатности професија, које могу „захватати“ у рад адвокатуре.

2. Оснивање Адвокатских комора у свим земљама у којима их још нема, са обавезним учлањењем адвоката у Коморе.

3. Оснивање Савеза адвокатских комора у свакој земљи, у којој још нема Савеза, ради заштите интереса адвокатуре.

4. Увршћењем у Кривичне законике кривичног дела надриписарства и онемогућавање, сходним законским прописима, „захватање“ осталих професија у послове адвокатуре.

5. Стална настојања адвокатуре да се подигне увек на виши степен, јер ће тиме стицати све то веће поверење клијената, како у погледу стручности, тако и у погледу осталих квалитета тако потребних адвокату.

6. Сталном борбом против тих „захватања“ вођеном у првом реду од самих адвоката и њихових организација.

Адвокатури широм света треба помоћи. Њу треба осигурати, јер „У нашем друштву има један човек, адвокат, чији је живот посвећен студију, размишљању, одбрани права; један човек који даномице посвећује свој живот да проучава оно што правда учи као законе у свету, он то свакодневно истиче и указује на законе, он их прокламује и пред судовима, који су зато и образовани, да учвршћују право и правду; човек који се стара да свако лице дође до пуне примене права и законитости; један човек који својим снажним гласом указује на злочине и неправде, или пак, рушећи заблуде и уклањајући погрешке, доприноси ослобођењу невиног. После судства, нема институције у човечанству, која би се могла упоредити са институцијом адвокатуре. После судије, не постоји човек који би се могао упоредити са адвокатом. Његова је мисија света, његова је вокација узвишена, а његова је историја историја оног што је право и правично“.

РАД МЕЂУНАРОДНЕ УНИЈЕ АДВОКАТА

Децембарски Билтен Међународне уније адвоката доноси саопштења о раду Уније, која сматрамо да ће интересовати наше адвокате.

Од 18 до 21 децембра 1953 одржана је седница Бироа Међународне уније у Лондону, на којој су расправљана текућа питања, као и питање организације идућег састанка Консеја, те дневни ред идућег Конгреса.

Воде се преговори са адвокатима из Мексика ради евентуалног одржавања наредне седнице Консеја у Мексику, за март-април 1954.

Идући Конгрес Међународне уније адвоката одржаће се свакако у Бриселу, у септембру 1954 године. Биро чини све припреме за Конгрес, а нарочито предузима поробне кораке како би сви реферати благовремено били довршени, умножени и члановима Бироа, Консеја и свим чланицама Уније на време и корисно достављени.

Из извештаја констатујемо да су у Међународној унији адвоката учлањени Савези адвокатских комора следећих држава: Аргентина, Аустрија, Белгија, Боливија, Бразилија, Бугарска, Канада, Колумбија, Куба, Египат, Екватор, Западна Немачка, Чиле, Шпанија, Сједињене државе Америке, Југославија, Француска, Гватемала, Велика Британија, Грчка, Хаити, Мађарска, Индија, Израел, Италија, Либан, Луксембург, Мексико, Норвешка, Парагвај, Холандија, Перу, Перзија, Пољска, Португалија, Румунија, Сарска Област, Шведска, Швајцарска, Сирија, Чехословачка, Турска, Уругвај, дакле, свега 43 држава је учлањено у Унији.

Билтен доноси и посланицу новог претседника Уније адвоката Жана Тевнеа, из Брисела, у којој износи програм рада Уније, који се може обухватити следећим: потпуна приврженост адвокатури, жеља да завлада мир путем респектовања права и правде и настојања, да Унији приступе Савези адвокатских комора свих држава, јер ће само тако Унија моћи да постигне у потпуности све оне резултате, које од ње са пуним правом очекује адвокатура целог света.

„ГЛАСНИК“ У 1953 ГОДИНИ

Није без интереса, да резумирамо рад нашег „Гласника“ у 1953 години, јер поуке из те године, као и примедбе, које би стављали наши читаоци, могу Уређивачком одбору бити путоказом у раду у 1954 години.

У 1953 години „Гласник“ је изашао у 12 бројева, сваког месеца један број. Укупан број штампаних страница износи 368, јер су 10 бројева штампана на 32 странице, а 2 броја на 24 страница.

„Гласник“ је публиковао: 2 чланка политичке садржине; 2 чланка из области управног и административног права; 16 чланака из области грађанског права; 8 чланака из области кривичног права; по 1 чланак из области међународног права и радног права;

3 чланка са разним правним темама; 1 пригодан чланак. Осим тога „Гласник“ је публикувао, које чланака који третирају проблеме адвокатуре, које чланака у којима се приказује рад разних органа наше адвокатуре у земљи, свега 28.

Приказа и бележака донео је „Гласник“ 19, а некролога 6.

Судске одлуке публиковане су као што следи: Савезни врховни суд 2; Врх. суд НРС 2; Врховни суд НРСлов. 1; Врховни суд АПВ 75; Савезне државне арбитраже 12; Извршног већа АПВ 1. — Осим тога, публиковане су одлуке окружних као II. степених судова и то: Нови Сад 8; Суботица 5; Сомбор 4; Панчево 4; Зрењанин 1 и Срп. Митровица 1.

На 66 страница доносио је „Гласник“ извештаје, закључне рачуне АК за АПВ, као и решења, те разна саопштења Извршног одбора АК за АПВ.

ИЗ СУДСКЕ И АРБИТРАЖНЕ ПРАКСЕ

Уговор о продаји некретнина који је закључен пре ступања на снагу уредбе о контроли промета непокретностима, а куповна цена исплаћена, не давањем одобрења не постаје неважећим, него само купац може тражити раскид уговора. (Савезни врховни суд бр. Га, 46/1953).

Окружни суд уважио је тужбу тужитеља и осудио туженог да преда посед продате некретнине уз истодобну исплату од стране тужитеља куповне цене у износу од 41.000 динара, јер није дато одобрење за пренос права власништва у смислу Уредбе о контроли промета непокретностима. Уговор је склопљен још 1947 године, куповна цена од купца исплаћена, а купац је ступио у посед купљене некретнине.

Жалбу туженог одбио је Врховни суд АПВ.

Претседник Савезног врховног суда ставио је предлог за заштиту законности, па је Савезни врх суд захтев уважио, преиначио пресуде Окружног суда и Врх. суда АПВ. тужитеља са тужбом одбио и осудио га на плаћање трошкова, а из разлога:

У питању је уговор о купопродаји склопљен 1947 године, цена је исплаћена од стране купца, а купац је ступио у посед некретнине. Међутим, земљишнокњижно није одмах спроведен пренос права власништва, а како је, у међувремену, ступила на снагу Уредба о контр. промета непокр. то је затражено одобрење, које је, али, ускраћено.

Код уговора о куповини и продаји постоје обавезе за уговорне стране и

то за купца да исплати уговорену цену, а за продавца да преда некретнину у посед и пренесе право власништва на купца. Свака страна која је испунила своју обавезу има право да од друге стране захтева да и ова испуни своју. Неспорно је, да је исплаћена куповна цена, да је купцу предат посед и да није спроведена укњижба права власништва на купца, услед ускрате одобрења за пренос.

Уредба о контроли промета непокр. забранила је вршење преноса права власништва без претходног одобрења надлежног НО. У смислу исте Уредбе, а у вези са другим законским прописима, не може се вршити ни предаја поседа продатих некретнина без тог одобрења. Али, у конкретном случају, уговор о куповини и продаји закључен је још пре ступања на снагу горе поменуте Уредбе, продавац је примио уговорену куповну цену, а купцу предао у посед некретнину. При таквом стању ствари Савезни врх. суд налази да услед ускраћивања одобрења за пренос права власн. уговор о куповини и продаји није постао неважећим. Наступила је само правна немогућност за продавца да испуни своју обавезу из уговора — да пренесе право власништва на купца. Ова правна немогућност може да послужи као разлог за раскид уговора, али само за купца, а не и за продавца, који је своје право на куповну цену остварио. Према томе, овде би могао само купац да тражи раскид уговора или да се, у недостатку одобрења за пренос права власништва, задовољи стеченим поседом ствари и да

оствари услове за земљкњ. пренос права власн. на своје име било протеком времена (одржајем), било накнадно прибављеним одобрењем надлежног НО.

Држава односно државне железнице одговарају за штету проузроковану експлоатацијом железница непосредно, а рок за тужбу је општи рок који важи за тужбе ради накнаде штете. (Савезни врх. суи, бр. Гз. 42/1953).

У својој тужби тужитељица је навела, да је у железничкој несрећи изгубила ногу, те је тражила да јој држава накнади штету за нестале ствари и штету за смањену радну способност у облику доживотне ренте у месечном износу од 2.000 динара.

I ст. суд је пресудом одбио тужбу према држави, јер да је на основу чл. 40 Закона о држ. служб. застарела, јер није поднета у року од године дана, док је обвезао службенике, који су исто били тужени, да накнаде штету за нестале ствари у износу од 35.000 дин. као и на плаћање месечне ренте у износу од 2000 дин.

II ст. суд је потврдио I ст. пресуду, одбивши жалбу тужитељице у делу којим је тужба у односу на државу одбијена.

Против обе пресуде I и II ст. суда у делу којим је одбијена тужба према држави, односно Дирекцији железница уложио је захтев за зашт. закон. Савезни јавни тужилац.

Захтев је основан, а из разлога:

Оба нижа суда су своју пресуду образложили становиштем да је одговорност државе односно Дирекције железница регулисано и скључиво прописом чл. 40 ЗОДС, те да се поменути пропис има применити на решење овог спора. По том члану држава не би одговарала за штету насталу у железничком удесу непосредно и у првом реду, него би само јамчила за накнаду штете која је проузрокована радом железн. особља. Даље, из тога прописа следи да се тужба мора поднети у року од 9 односно 12 месеци.

Неуравилно је становиште да се на решење овог спора има применити чл. 40 ЗОДС.

Управљајући радом железница у преузимању и извршењу превоза путника и робе држава, односно железница је у положају субјекта који управља пословима једног привредног предузећа. У том својству она склапа уговоре о

превозу путника и ступа у имовинско-правне-облигационе-односе према путнику кога преузима на превоз. По том уговору железница је дужна да путника превезе без штете како у погледу његовог телесног интегритета, тако и у погледу пртљага.

Прописима ФНРЈ још нису уређени односи између предузећа за превоз путника и робе с једне стране и лица која предузећу такав превоз поверавају. Нема, према томе, ни важећих прописа о одговорности за штету која настане у таквом односу. Намеће се питање да ли се ранији правни прописи могу применити на овај случај, с обзиром на пропис чл. 4 Закона о неважност итд.? У правн. м прописима Општег грађ. права која су била у примени на свим подручјима наше државе било је садржано правно правило, да свака уговорна страна одговара за штету због неизвршења обавезе причинене уговором. То опште правило о одговорности важило је и за железницу. У специјалним прописима који су важили за железницу (Закон о железн. јавног саобраћаја из 1930 и УПЖ из 1940) поштрена је одговорност железнице у толико, што је изричито предвиђено, да железница за своје службенике одговара. Важило је дакле правило да железница одговара непосредно и у првом реду, а не да за штету у првом реду одговарају службеници и друго особље, а држава тек супсидијарно — као јемац.

Наведено правно правило одговорности државе тј. Дирекције железница може се применити на решење овог спора с обзиром на пропис чл. 4 Закона о неважности итд. Није наиме, у супротности са Уставом ФНРЈ и начелима уставног поретка да држава у напред наведеном облигационом односу накнади штету као што си је накнадило и свако друго лице које не изврши уговор из прихваћене обавезе. Напротив, начелима тога поретка одговара што потпунија гаранција државе за безбедност путника на железницама. Исто тако наведено правило није противно ни поменутом чл. 40, јер овај пропис уређује специјално односе држ. службеника према грађанима, којима чини штету у вршењу службене дужности и однос државе према тим грађанима и службеницима. Но све ово тиче се односа у служби државе као извршиоца функције власти. Чл. 40 пом. Закона се не тиче, наиме, оних односа у којима се држава јавља као имовински субјект, који уговором прима обавезе.

На основу наведеног излази, да се на решење спора у овој ствари не може применити чл. 40 ЗОДС нити у погледу питања субвендијарне одговорности државе, нити у односу на питање рока за тужбу. Држава одговара за штету непосредно, а рок за тужбу је ешти рок који важи за тужбе ради накнаде штете

Пошто су I и II ст. судови применом прописа чл. 40 ДОЗС решили овај спор, па се нису упуштали у утврђивање чињеница од којих зависи да ли постоји одговорност државе за накнаду штету, ваљало је обе пресуде у том делу укинути и ствар вратити I ст. суду да донесе нову одлуку, при чему ће имати у виду и чињеницу, да је тужитељица од ДОЗ-а примила на име обештећења одређени износ.

Неможе се уговорити мања награда за рад само зато што је поело-примац жена. (Окр. суд, Панчево бр. Гж. 923/53).

Тужиља је тужбом тражила да се тужени обеже на исплату 13.200 дин. за рад на вршалици. Тужени је изјавио да је вољан платити 9.875 динара, јер се тако био погодио, да ће плаћати зараду 2 човека за рад три жене.

I ст. суд је тужбеном захтеву само делимично удовољио, те обвезао туженог да плати 9.875 дин. јер је нашао да је међу странкама таква била погодба да три жене за рад добијају награду два човека, па како по обрачуну излази горњи износ, тај је и досуђен, али је одбио захтев туженог да тужиља њему накнади парничне трошкове, јер да је он тужиљи исплату досуђене главнице нудио, а она одбила да прими, још пре покретања парнице.

Окружни суд је жалбу тужиље дел. уважио, и I ст. пресуду укинуо, а из разлога:

Жалбени суд не прихвата становиште I ст. суда, које је исти заузео приликом одлучивања о тужбеном захтеву, јер сматра, да ова ствар спада у област у којој странке не могу неограничено слободно уговарати, пошто би тиме били нарушени прописи који су привудне природе, те као такви не могу бити међани вољом странака. Наиме, једна од важних тековина наше Народне револуције јесте равноправност жене и мушкарца у свим областима јавног и приватног живота. Сем тога, уставно је начело, које је доследно спроведено у свим доцније донетим прописима, да жена за једнак рад у

односу на мушкарца има право на једнаку награду. Не може се уговарати награда за рад противно овом принципу, а такав уговор странке не везује. Истина, туженик је могао погодити са тужиљом, евент. и са другим женама, да на име награде прими мање него други раници, макар се радило и о мушкарцима, ако она располаже слабијим радним квалитетима, него што је нормално случај. Међутим, туженик је са тужиљом уговарао мању награду за рад због тога што је она жена, што је током доказног поступка утврђено

Како се тужени бранио, да је са женама уговорио мању награду, јер да су оне за рад на вршалици мање способне од мушкараца, мада има доказа да је на другим вршалицама награда за рад и жена и мушкараца била исте висине, а I ст. суд ово питање није расчистио, као и неке друге околности, ваљало је I ст. пресуду укинути и I ст. суд упутити да потпуно рашчисти чињенично стање и донесе нову одлуку.

Странка у арбитражном поступку не може се новчаним казнама принуђавати на долазак на расправу. У случају кад странке не дођу на расправу има се сматрати да је тужилац одустао од тужбе. Мировање у арбитражном поступку. (Г. С. 1428/53).

Закључком Градске државне арбитраже кажњене су обе странке новчаним казном од по Дин. 8.000.—, зато што су изостале са расправе на коју су позване уз изричиту напомену да је њихово присуство на расправи обавезно.

Заједничком претставком обе странке предложиле су да се овај закључак стави ван снаге и да се странке ослободе изречене казне.

Узимајући у претрес питање последица које настају у арбитражном поступку кад странке не дођу на заказану расправу, иако су уредно позване, Веће Главне државне арбитраже, поводом наведеног закључка Градске државне арбитраже сматра да при решавању овог питања треба поћи од следећих основних принципа арбитражног поступка:

Станкама у начелу припада право да диспонирају својим правима у процесу. Од тужиоца зависи да ли ће и кад поставити одређени тужбени захтев, а од туженика да ли ће тај захтев признати, односно да ли ће се упустити у спор. Али, ако је тужба поднесена,

странке не могу својом изјавом ставити парницу изван тока, јер то не одговара арбитражној процедури. Још мање овој процедури одговара да поступак долази у стање мировања услед недоласка странака на расправу. Принципи диспозитивне странака нема у процедури државне арбитраже апсолутан значај, нити је његово дејство без изузетка у арбитражном поступку. На основу диспозитивног принципа не може се признати право странкама да својом изјавом одређују мировне поступке, јер начело диспозитивне не искључује право државне арбитраже, да она руководи поступком. Са истих разлога не може се прихватити ни решење да поступак долази у стање мировања самим тим што странке не дођу на расправу иако су уредно позване.

С друге стране Веће Главне државне арбитраже налази да више не одговара арбитражном поступку да се странке новчаним казнама принуђавају на долазак на расправу.* Таква мера противна је правилима о руковођењу поступком од стране арбитражног већа, јер овлашћења овог већа не могу ићи у правцу да странке у свим случајевима морају водити спор чим је он започео. Право странака да воде спор, а посебно право тужиоца да диспонира тужбом и тужбеним захтевом као и право туженика да се упушта у спор мора бити начелно признато. То право, међутим, не укључује у себи и право странака да парницу стављају изван тока и поновно у ток кад они то нађу за сходно. Ово право односи се на управљање поступком и оно мора бити у рукама арбитражног већа, а не у рукама странака.

Имајући у виду наведене разлоге, Веће Главне државне арбитраже сматра да у случају кад странке не дођу на расправу треба поћи од претпоставке да тужилац нема интереса за вођење спора о поднесеној тужби, а да туженик не жели да се упусти у расправљање по истој тужби. Другим речима, у таквом случају има се сматрати да је тужилац одустао од тужбе, чиме је престала основа за даље вођење поступка. Ту претпоставку арбитражно веће треба само да констатује, тиме је спор окончан, а његово даље вођење условљено је подизањем нове тужбе.

Иста процесна ситуација настаје и у случају ако на расправу не дође само тужилац, а туженик изјави да не жели да се упушта у спор.

У предмету није спорно да странке нису дошле на заказану расправу мада су биле уредно позване. Та околност, према изложеном, није давала правну могућност арбитражном већу да према странкама изриче новчану казну. Због тога је закључак Градске државне арбитраже поништен. Сва околност, међутим, заснива претпоставку да је тужилац одустао од тужбе, а да се туженик није хтео упустити у расправу по поднесеној тужби. Због тога је и одлучено да се има сматрати у овом случају да је тужилац одустао од тужбе.

Главна државна арбитража ценила је наводе странака који се односе на њихов споразум о мировању, па налази да ови наводи нису од утицаја на решење из диспозитива овог закључка.

Споразум странака о мировању поступка може довести до стављања парнице изван тока, али само под одређеним условима. Ти услови тичу се улоге државне арбитраже у одлучивању о мировању поступка, околности због којих не може доћи до мировања, рокова мировања поступка и претпоставки за поново стављање у ток поступка.

Да би дошло до мировања поступка странке морају ставити предлог у том смислу, али о том предлогу државна арбитража мора и одлучити. Споразумни предлог странака не може довести до мировања, јер се то противи начелу официјелности по коме арбитража, а не странке, управљају поступком.

Без предлога странака арбитража не може донети одлуку о мировању, али сам предлог странака чини само једну претпоставку да би дошло до мировања.

Даља претпоставка за доношење одлуке о мировању поступка тиче се услова под којим се мировање може одобрити, јер државна арбитража не може у св ком случају предлог о мировању усвојити. По правилу државна арбитража споразумни предлог странака о мировању одобриће својим закључком, али ако би се мировањем поступка осујетило или отежало остварење права трећих лица, или би услед мировања дошло до избегавања одређених обавеза према друштвеној заједници, или најзад, изиграло закон, — она ће одбити предлог за мировање поступка.

Што се тиче рока трајања мировања, Главна државна арбитража налази да тај рок, с обзиром на природу арбитражних спорова, не може бити дужи од три месеца. Према томе, уколико

* Видети: Збирка VI, одлука бр. 346.

постоје наведене претпоставке за мировање, поступак може привремено бити стављен одлуком арбитраже ван тока за три месеца.

Најзад што се тиче стављања у ток поступка који мирује, Главна државна арбитража налази да се поступак у току мировња може наставити по предлогу странака и пре истека рока од три месеца, а по службеној дужности само ако државна арбитража накнадно установи да су услед мировања угрожена права трећих лица, односно да услед мировања долази до избегавања одређених обавеза према друштвеној заједници или услед мировања може доћи до изигравања закона. Кад протекне рок мировања поступка, онда се поступак наставља увек по службеној дужности заказивањем нове расправе. Из тога произлази да предлог странака за наставак поступка није потребан.

Новац може бити предмет крив. дела пљачке из чл. 255 КЗ. — Крив. делом проневере није конзумирано крив. дело фалсификата. (Врх. суд АПВ, бр. Кж. 702/1953).

Пресудом 1 ст. суда проглашена је кривом и осуђена окривљена због крив. дела пљачке из чл. 255 ст. 1 КЗ, крив. дела уништења службене исправе из чл. 319 ст. 2 КЗ и крив. дела фалсификата из чл. 319 ст. 1 КЗ, те је осуђена на казну у трајању од 9 година и 6 месеци.

Против ове пресуде уложио је жалбу јавни тужилац, због погрешне квалификације дела пљачке по чл. 255, ст. 1, а не по чл. 255 ст. 2 КЗ, и бранилац због погрешне квалификације из чл. 255 ст. 1, а не чл. 322 ст. 2 КЗ, као и због проглашења кривом за крив. дело из чл. 319 КЗ.

Жалбе су неосноване.

По чл. 255 ст. 2 КЗ потребно је, поред осталог, утврдити и то, да су због крив. дела крађе или проневере (чл. 249—251 и чл. 322 ст. 2 КЗ) за народну привреду или снабдевање грађана наступиле нарочито тешке последице, што се у конкретном случају не може утврдити.

Није основана ни жалба браниоца, јер крив. дело пљачке из чл. 255 КЗ није самостално крив. дело, да би предмет овога дела могле бити само ствари наведене у ст. 1 чл. 255 КЗ. Ово крив. дело је само тежи облик крив. дела крађе и проневере па како новац може бити предмет крив. дела проневере то под условима из чл. 255 ст. 1 КЗ (ако је колачина украдених или проневерених ствари тако велике вредности, да очигледно показује безобзирност учиниоца према заједници) новац може бити предмет и крив. дела пљачке из чл. 255 КЗ. Осим тога, по чл. 255 ст. 1 КЗ предмет овог крив. дела могу бити и „друге ствари“ па се под тим појмом у ширем смислу има разумети и новац Оптужена је тиме, што је проневерила тако знатан износ (596.628 динара) новца и то чинила кроз дуже време показала безобзирност према народној имовини и заједници. Није основан ни други навод жалбе, да је 1 ст. суд оптужену погрешно прогласио кривом и због крив. дела фалсификата, јер кривичним делом проневере нису конзумирана дела фалсификата, јер фалсификовање исправа није садржано у појму крив. дела проневере и радњама оптужене поред крив. дела проневере отворена су и бића крив. дела из чл. 319, ст. 1 и ст. 2 КЗ, па ју је 1 ст. суд правилно прогласио кривом и за ова дела извршена и стицају.

БЕЛЕШКЕ

Посете колективима

Као што је познато ИО наше Коморе одлучио је, да његови изасланици учине посете колективима. У извршењу те одлуке одржани су заједнички састанци чланова Колектива и изасланика ИО у више места.

У Панчеву је састанак одржан 5 децембра (делегат Коста Хаџи), а у Сомбору 6 децембра (делегати Јован Јегдић и Гл. Савић). Затим је 20 децембра одржан састанак у Суботици (делегати Јован Јегдић и Коста Хаџи), 26 и 27 децембра и 3 јануара 1954

одржани су састанци у Кикинди (делегат Драг Зиков), у Сенти (делегати Милорад Ботић и др. Л. Жожа), у Зрењанину (делегати Бранко Перић и др. Милан Иванчевић), у Вршцу и Белој Цркви (делегат Јован Јегдић), у Ср. Митровици (делегат Бр. Перић).

Сви су ови састанци било добро посећени. На њима су делегати Коморе појнели реферате о раду Коморе, о актуелним проблемима наше адвокатури (соц. осигурање, Закон о адвокатури, опорезивање итд.), а нарочито је истакнута проблематика морала и етике наше адвокатури.

Дискусија по свим питањима кретала се на високом нивоу, била је увек стварна и дала је одличне резултате, како у погледу давања сугестија ИО за будући рад, тако и у погледу критике рада ИО.

Са радошћу се може подвући, да је стање у свим колективима задовољавајуће, да нема озбиљних отступања од правила морала, да се адвокати труде да своје послове што савесније и што стручније обављају, да је колегијалност примерна. Ту и тамо се уочавају извесне погрешке у раду, извесне несугласице, чују се примедбе на поступање појединих адвоката, али и ти приговори нису последица неких тежих огрешења, него погрешака, које се могу десити у раду.

Важна је чињеница, да се адвокати и адв. приправници од стране народних власти третирају онако како то наша адвокатура залужује, да су адвокати и адв. приправници сарадници ССРНЈ, да су активни сарадници у разним нашим друштвеним организацијама.

Оснивање повереништава у београдској АК

Извршни одбор београдске Адвокатске коморе приступио је систематском формирању Повереништава адвоката и адв. приправника (колектива) у сваком седишту Окружног суда те Коморе.

Ова одлука ИО београдске Коморе наишла је на једнодушно одобравање свих адвоката и адв. приправника у ужој Србији. Оснивање Повереништава у Зајечару, Врању итд. претворила се у праву манифестацију симпатије и

љубави према адвокатском позиву. Адвокати из седишта у којима се оснивају Повереништава не сматрају се више тако усамљеним. Контакт, који је ИО београдске Комора на овај начин успоставио са адвокатуром из „провинције“ даће одличне резултате у сваком погледу. Повереништава имају исти онај делокруг као и колективи у нашој Комори, делокруг који се креће искључиво у оквиру разматрања проблематике адвокатуре, подизању квалитета рада адвоката и адв. приправника, развијању дружељубља међу њима, изравњавају евент. несугласица итд.

Међутим, према замисли ИО београдске Коморе неће се стати на пола пута, формирањем Повереништава Коморе у седиштима Окружних судова, него ће другови из окружних повереништава имати да оснују Повереништава у седиштима среских судова, тако да ће целокупна адвокатура у ужој Србији бити обухваћена овим тако корисним радом.

„Југословенска адвокатура“

У прошлом броју „Гласника“ јавили смо да ће Савез адв. комора ФНРЈ покренути свој часопис „Југословенска адвокатура“. Према закључку последње седнице ИО Савеза адв. комора ФНРЈ „Југословенска адвокатура“ ће излазити као тромесечни часопис, на 64 страна, с тим да први број треба да изађе до 15 марта 1954 године.

Часопис ће бити на високом нивоу, доносиће студије и чланке, као правна ревија

Поједини број стајаће 100 динара, а начин финансирања часописа имају да одреде скупштине свих Комора.

СЛУЖБЕНА САОПШТЕЊА

ИЗ СЕДНИЦЕ ИЗВРШНОГ ОДБОРА АК ЗА АПВ

На седници ИО АК за АПВ која је одржана 16 децембра 1953 донета су следећа решења.

1. Узет је на знање извештај претседника о раду ИО.
2. Узет је на знање извештај секретара о седници ИО Савеза адв. комора ФНРЈ, те су донете извесне конкретне одлуке.
3. Узет је на знање извештај Косте Хаџи, чл. ИО о посети колективу у Панчеву, као и извештај Јована Јегдића, претседника и Глигорија Савића, благајника о посети колективу у Сомбору.

4. На предлог благајника усвојен је предлог буџета за 1954 који се упућује идућој скупштини Коморе ради усвајања, а прописане су буџетске дванаестине за буџетирање Коморе до скупштине.

5. Узима се на знање промена седишта канцеларије др. Ковач Драгутина, који ће своју канцеларију водити у „Бајмоку“, једној од општина града Суботице.

6. Разрешава се старатељства канцеларије Стојана Максимовића у Шиду, старатељ Зоран Бешлић, адвокат из Шида.

7. Расправљана су текућа питања уписа у именик адвоката и адв. приправника.

8. На основу пресуде Дисц. суда ове Коморе ставља се ван снаге одлука ИО о привременој обустави адвокатуре Милану Микетићу, адв. из Новог Сада.

9. Извршни одбор жели свим адвокатима и адв. приправницима сретну Нову 1954 годину.

Извршни одбор АК за АПВ

УПИСИ И БРИСАЊА У ИМЕНИКУ АДВОКАТА И АДВ. ПРИПРАВНИКА

1. Уписан је у Именик адв. приправника Каракашевић Небојша, код адвоката Каракашевић Милоша у Оџацима, решењем АК за АПВ број 375/1953, које је потврдио Држ. секретар за прав. управу НРС својим решењем бр. 12674/1953

Извршни одбор АК за АПВ

ИЗ БЛАГАЈНЕ И КЊИГОВОДСТВА АК ЗА АПВ.

Извештавају се чланови АК, да 1 јануара 1954 доспева прва рата чланарине за 1954 годину. Адвокати ће слати по 600 дин. за прву рату, с тим да ако скупштина буде евент. повисила чланарину, разлика ће се уплатити накнадно.

Умољавају се адвокати, да одмах доставе извештај о промету за 1953 годину, и то за целу годину, они који нису слали извештаје за три тромесечја, а за четврто тромесечје они, који су већ удовољили обавези за прва три тромесечја 1953 године. Поред извештаја потребно је извршити уплату 1% износа на одговарајући промет, и то на тек. рачун Адв. коморе за АПВ, код филијале Нар. банке бр. 300-Т-403.

Уједно умољавамо све адвокате, који су још дужни на чланарини или Посмртном фонду за раније године, да својим обавезама одмах удовоље.

Благајна и Књиговодство АК за АПВ